

Fra Nettverk for regionale teaterråd (NRT)

v/ styreleder Tone Runsjø

Til: Kulturdepartementet

30.01.23

Innspill til strategiarbeidet

Kva er dei største utfordringane for at fleire skal kunne delta i kulturfrivilligheita?

Å MØTE ET LUKKET KULTURLIV

NRT har laget informasjon om inkluderingsarbeid og praktiske verktøy for teatergrupper og teaterorganisasjoner. Teaterfeltet oppfordres der til:

- Synliggjør privilegium - og dele.
- Be med muntlig - utenfor egne rekker.
- Speil ditt lokalmiljø - for ikke å ekskludere ubevisst.
- Skap medeierskap - med et reelt demokrati i foreningsdriften.
- Dyrk mangfold i samme lidenskapen - og ikke likhet.
- Se baksiden av spissing og ensidig satsning.
- Se på hvem sin kulturarv og hvilken ytring teatergruppa formidler.
- Skap medvirkning på flere nivå: lite, mer og masse.
- Lag et nytt samarbeid i lokalsamfunnet
- Etablere enkle mentorordninger
- Jobb inn alle FN sine Bærekraftmål

Kva slags erfaringar har lag og foreiningar gjort seg under og etter koronaen?

NEGATIVT:

Teaterforeningene har brukt av oppsparte ressurser grunnet utsettelse og avlysninger av teaterproduksjoner. Teatergruppene har vært fleksible, men er slitne – særlig ledere av barne- og ungdomsgrupper. De opplever i tillegg unge som sliter i etterkant. Derfor satser NRT i 2023 på temaet «psykisk helse» i amatørteater.

Som regionale råd og nasjonale forening ser vi ikke en reell helhetlig satsning på frivillighet eller amatørteaterfeltet. Uten et organisert felt ble koronahjelpen sporadisk. Det ramla ned noen «strø-midler» her og der, og en dæsj med koronastøtte. Vi trenger å bygge opp råd, nettverk, stillinger, drift og langsiktig satsning der kulturlivet selv sitter på kompetanse, kunnskap, og et eget apparat.

POSITIVT:

Teatergruppene har for mange vært et holdepunkt. Teateret fungerte som «en familie». Det var svært få som slutter med teater under pandemien. Det er overraskende i forhold til andre kulturaktiviteter og idretten, der mange medlemmer forsvant. De voksne har sittet på gjerdet, ruget frem nye teaterprosjekt, og får endelig blomstre igjen med premierer i 2022 og 2023.

NRT sine 6 teaterråd samarbeidet godt i pandemien fordi situasjonen ble alvorlig for våre medlemmer, og vi måtte utveksle løsninger siden vi mangler et samlet felt.

GENERELT:

Kulturlivet opplever å ha tatt en støyt det ikke er gjort opp for, men teatergruppene har samtidig blitt bevisste på hvor verdifullt de er for enkeltmenneske og den lokale kulturen. Flere melder inn at lokalkulturen har beholdt publikumet.

Kva kan gjerast for å nå grupper som i mindre grad deltek og inkludere fleire i aktivitetar?

Svart på i første spørsmål. Det hjelper med «høyde under taket» og tørre nye ting.

Kva kjenneteiknar møteplassar der det er lagt til rette for læring og gode opplevingar?

OPPSKRIFTEN TIL AMATØRTEATER SOM MØTEPLASS:

Bland generasjonar og nivå, profesjonelle og amatører. All fagaktivitet må vere en sosial møteplass, og forstillingen må angå lokalsamfunnet. Det er den solide gulloppskriften til amatørteater. Vi har tre ringer: Kjernen er i medlemmene som er aktørar på scene, deretter har vi dobbelt så mange hjelperne i neste ring, og det er en 10-dobling i publikum og punktfrivillighet i siste ring.

Det finnes mange ulike oppgaver i et amatørteater. Alle kan finne sin plass, lære, og bruke sin kunnskap. Vi teller aktørane som medlem, men den som bruker mest tid er bestemor som syr kostyme eller styrelederen. En bonde kommer med hesten sin til spelet, eller kusina sitter i salen. Vi må telle alle former for deltagelse.

Praktisk overlevert kunnskap er like profesjonell og god som skolert kunnskap. I frivilligheten lærer «hvermannen» andre opp i teaterhåndverket, selv om vi i tillegg har profesjonelle teaterfolk inne. Av og til starter læringen på nytt med nye folk, eller det settes av tid for fordyping. En frivillig organisasjon skapes av folkene i den. Læring og opplevingar skapes i samhandling i frivilligheten - uten pensum – men ut fra DRØMMER, VENNSKAP og LIDENSKAP.

Paraplyorganisasjonar og teaterråd kan oppfordre medlemsgrupper til å vere bevisst på primær og sekundær aktivitet. Et korps øver, men spiller også på 17. mai der vi alle er med, eller de spiller på gamlehjemmet for de som ikke kan komme seg ut. Det finnes flere felles møteplasser enn vi teller. Om vi «ikke teller dette» - betyr det ikke at de ikke finnes. Utfordringen er å få mangfold med i primæraktiviteten og ledelse.

Kva er dei største utfordringane og suksessfaktorane for å sikre tilgang på egna lokale og kulturarenaer?

En teatergruppe trengjer å ha medeierskap og medbestemmelse på en eller annan måte for bruk av lokaler. Selvfølgelig tilretteleggelse etter behov er en mangelvare, og flere og flere mister tilgang til lokaler. Bruk lokaler lokalt, regionalt og nasjonalt i Norge mer effektivt og likestilt. Vi har nok lokaler, men ikke tilgang. Tenk bærekraft.

Lokal kultur trenger tilgang gjennom:

- Egne nøkler, og døgnåpne lokaler i all fritid etter jobb og skole, og i ferier.
- Enkle digitale bukkingsystem, styrt av eier.
- Gratis lokaler.
- Stimulere til å dele på lokaler (grendehus m.m.) gjennom vedlikeholdsmidler.
- Det trengs lokaler til all type aktivitet: styremøter, gruppeøvelser, større sceneøvelser, visning, lager og verksteder.

Kva slags gode eksempel finnast og korleis kan ein lære meir av kvarandre?

- **Bibliotekjennesten** sin omlegging til et utvidet samfunnsoppdrag, har gitt mangfoldet av mennesker og aktivitet.
- **Idrettsforbundet** paragrafer setter samfunnsoppdraget i sentrum og ikke idretten sin fagsatsning. Organisasjonen er solid og reell demokratisk for absolutt alle i feltet. Ytterst få er organisert i amatørteaterfeltet, og det har liten betydning for driften.
- **Viken fylkeskommune** jobber for at frivilligheten skal skape gode lokalsamfunn å leve i. De har partnerskapsavtaler med frivillige paraplyorganisasjoner. Fylkeskommunen stoler på at arbeid i frivilligheten springer ut av formålsparagrafer og egne satsninger. Arbeidet forutsetter faste bevilgninger til ansatte og drift av paraplyorganisasjonene.

Kva er erfaringane frå samarbeid og samspel mellom den profesjonelle og frivillige kulturen?

Amatørteater kan ikke leve uten de profesjonelle og vi får ikke et profesjonelt teater i Norge uten en bred satsning i amatørteaterfelt. De har hver sin rolle i samfunnet. De skaper sammen arenaer og arbeidsplasser. De begge bør legges til rette for lokalt, regionalt og nasjonalt. Samspeillet sees sjelden i kulturpolitikken og ordninger. Der skiller den kultiverte kunst og den folkelige kultur.

Kva slags gode eksempel finnast og korleis kan ein lære meir av kvarandre?

Dett er ikke eksempler, men forslag:

1. Etabler kulturarbeidsplasser

2. Ta vekk mylder av prosjektstøtte

3. La profesjonelle utøvere ha kombinerte stillinger; 30% utøvende stillinger, 30 % administrative og 30% produsent/ledelse.

4. Tilskudd bør vare opp til 3 år, men ingen bør behøve å være offentlig støttet mer enn 30%. Teaterfeltet er i dag en næring der mest mulig offentlig støtte gir status og overlevelsessevne - og er det den kulturøkonomien vi ønsker oss?

5. Støtt forskning, synliggjøring og nettverk. Hvordan vi snakker om kultur har stor påvirkningskraft. Vi trenger felles demokratisk oppbygget kulturliv. Mer forskning og kartlegging vil ser hva som finnes og ringvirkninger.

6. Kulturfeltet trenger å møtes på konferanser, festivaler, reiser, utveking m.m. Det offentlig må se mangfoldet, og oppheve inngrodde privilegium.

7. Slutt med utvalgt særstøtte og opp til 100% offentlig kunststøtte, det slår beina under all konkurranse og utvikling. Tilrettelegg mer. Å skrike om mer støtte kan ikke ordne opp i alt. Det er like viktig å se på hvordan pengene fordeles og hvorfor.

Korleis kan samspelet bli enda betre og kva vil ein oppnå med dette?

Arenaer må være åpent for både profesjonelle og amatører, og ikke programmeres ut fra å skille dem.

Det lokalsamfunnet oppnår er:

- Mer lokal ytring og god folkehelse
- Det skaper felles identitet, inkludering og mangfold
- Profesjonelle utøvere blir forankret, får en reel betydning og skaper arbeidsplasser
- Flere arenaer brukes mer og av større deler av lokalbefolkningen.

Kva er dei største utfordringane med dagens ordningar og korleis kan dei bli enda betre?

- Ordningene for amatørteater må oppleves rettferdig, enkle og målbare.
- Amatørteaterfeltet har tapt betydelig støtte lokale, regionalt og statlig de siste 20 årene – uansett lobbying og forespørslar. Gi mer.
- Låste bevilgningene til nasjonale organisasjoner gjør at noen har behold privilegium. Dette stagnerer feltet. Omorganiseringene.
- Feltet ønsker mindre prosjektstøtteordningene, og mer tilretteleggelse for selvstendig drift.
- Bruk av en fellesbank for årsmeldinger, regnskaper o.l. i Brønnøysundregisteret.

Kva hindrar og fremmar frivillig engasjement og kva kan gjerast for å forenkle og samordne ordningar?

En frivillig engasjeres fordi personen enten er en entrepenør, en arbeider, en idemaker eller en aktør. De fleste vil ikke gjøre det samme på fritiden som på jobb. (Regnskapsføreren vil stå på scenen!).

Derfor; ikke si hvem frivilligheten skal være, hvem de skal være for, hva de skal gjøre eller hvordan de skal gjøre ting. De vet det selv.

Gjør det lett å være frivillig ved å lytte mer til frivilligheten. Lytt litt mindre til de profesjonelle konsulenter som skal selge sine tjenester, eller kulturbyråkrater som skal kvalitetssikre og styre frivilligheten etter politisk måloppnåelser og planer. Systematiser satsning og støtt frivillighetens egne demokratiske organisasjoner.

Korleis kan offentlege myndigheiter få til et godt samarbeid og samspel med frivillige organisasjonar?

Etabler gjensidig partnerskap. Tenk langsiktig og erkjenn at frivilligheten trenger arbeidsplasser og besitter høy kompetanse på eget felt.

Korleis kan verkemiddel og tiltak på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå innrettast for å bli enda betre?

Virkemidlene må ha en tanke alle i kulturfeltet kan forstå. Alle må sees og ikke bare føle seg utvalgt. Frivilligheten trenger tillitt, et enkelt språk, og effektiv kommunikasjon. Virkemidlene må også virke fornuftige for andre i samfunnet, og ikke bare de innen kulturfeltet – ellers gjør virkemidlene mer skade enn gagn.

Regionale kulturfond

Søke på midler der amatører og profesjonelle er:

- Likestilt
- Fra samme region
- I mentorordninger
- På felles arena

Det regionale kulturfondet bør forvaltes av Kulturdirektoratet for å styrke deres involvering med det frivillige kulturfeltet. Kulturdirektoratet bør satse like bredt som sine naboland i Norden.

Potten:

- 10 mill. Det første år, deretter 50 mill. neste, og til slutt økes til 100 mill.
- En enkel søknad for opp til 50 000,- og en mer avansert for opp til 500 000,-
- Søkere kan være alle som samarbeider profesjonelt og amatør innen kultur.

Mvh

Nettverk for regionale teaterråd
Styreleder Tone Runsjø
www.regionale-teaterrad.no
tonerunsjo@gmail.com
mobil: 90 66 66 80